

והי אחיך עמך. רישיה דקרא צרביט קאי אל תקח מאתו וגו': אם ישמו שניהם וימוטו. כלמא שאין מספיק לשניהם: ואם ישסה האחד מגיע לישוב. וימלא מים: עמך. מיין קודמין: אינהו הוא דאין חייבין להחזיר. כדמלרסא (רצ) רצב

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי (א) ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב דרש בן פטורה מוטב שישתו שניהם וימותו ואל ירא אדם מהם במיתתו של חברו עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חברך מיתובי (ב) הגייה להם אביהם מעות של רבית אע"פ שיודעים שהן של רבית אינן חייבין להחזירין (ג) הא אביהן חייב להחזיר בדיון הוא דאבוהון נמו לא מיהייב להחזיר ואידי דקא (ד) בעי למתני סיפא (ה) הגייה להן אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תני נמי רישא ברדיהו והני מפני כבוד אביהם מו מיהייב קרי כאן (ו) וגושיא בעמך לא תאר (ז) בעושה מעשה עמך כדאמר ר' פנחס משמיה (ח) דרבא בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה ישרא הספיק להחזיר עד שמת (ט) מיתובי הגולנין ומלוי רבית אע"פ שגבוי מחזירין גולנין מאי אע"פ שגבוי איבא אי גזול גזול אי לא גזול גולנין קרית להו אלא אימא גולנין (י) מאי ניהו מלוי רבית אע"פ שגבוי מחזירין תנאי היא דתניא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב פוטריין את המלוה ואת הערב מפני שיש בהן קום עשה מאי קום עשה לאו משום דאמרינן להו קומו אהדרו מכלל דתנא קמא סבר לאו בני אהדורי נינהו לא מאי קום עשה לקרוע שטרא מאי קסבר אי קסבר (יא) שטר העומד לגבות כגבוי דמי (יב) והא עבדו איסוריהו ואי לאו כגבוי דמי הא לא עבוד ולא כלום לעולם קסבר שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי והא קא משמע לן דשומא מילתא היא הכי נמי מסתברא דתנן יואלו עוברים בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים בשלמא כולוהו עבוד מעשה אלא עדים מאי עבוד אלא לאו שמע מינה דשומא מילתא היא ש"מ אמר רב ספרא כל שאילו בדניניהם מוציאים מלוה למלוה בדניניהו מחזירין ממלוה ללוה כל שאילו בדניניהם אין מוציאים מלוה למלוה בדניניהו אין מחזירין ממלוה ללוה א"ל אבוי לרב יוסף וכללא הוא והרי סאה בסאה דבדניניהם מוציאים מלוה למלוה ובדניניהו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת פקדון אתא לידיה א"ל רבינא לרב אישי והרי משכנתא בלא נכיייתא דבדניניהם מוציאים מלוה למלוה ובדניניהו

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא סב.

אי עשה תשובה מאי בעי גביה. למ"ד רבית קלוזה יולאה זדיינן פריך שפיר דהיה לו להחזיר ואפילו למאן דלמנר אינה יולאה מ"מ הוה לו להחזיר משום לעו ובושת וכיון דלא חשש גס צניו אין להס לחוש לכבודו: גזלן מאי אע"פ שגבוי איבא. וא"ת דקאי על פי שגבוי משום מלוה צרביט נקטי' וי"ל דא"כ גולנין למאי תננהו שפוטל דמחזיר להכי איצטריך ליה לשנויי גולנין מאי ניהו מלוי צרביט:

תנאי היא. וא"ת דצהגול

(צ"ק דף טז) משני דמחזירין ללאס ידי שמים ואמאי לא משני נמי הכא הוה והתם נמי אמאי לא לא משני תנאי היא דממורה מחזירין דהכא קאמר אליבא דר' יוחנן ולדידה דלמנר אינה יולאה זדיינן אף ללאס ידי שמים אינו כריך להחזיר ולכן לא מני לשנויי הכא אלס תנאי היא וסוגיא דהתם אמי כההוא תנא דאית ליה יולאה זדיינן דפריך אההיא צרייתא דסברה דמן התורה מחזירין אלס משום מעשה שהיה תקנו דאין מחזירין ופריך מהך צרייתא דהוה לאחר התקנה ותנאי דהכא נתלקו אס יולאה זדיינן מן התורה ודלא [א] כפי ריב"ז דפירש לעיל למורה יתן שיש לו להחזיר מירלאת שמים ולא להשבו על פי בית דין:

לא מאי קום עשה לקרועי שטרא.

פרש"י וכולוהו סבירא ליה כוותיה דר' יוחנן דאי גבו אין מחזירין דמו ליכא קום עשה לאהדורי רבית ופלוגמיייהו בלא גבו וקשה דמעיקרא פריך אדר' יוחנן ומשני תנאי היא ופלוגמיייהו צרבי יוחנן דהכי דכולוהו סבירא ליה כוותיה כל שכן דלמנר ליה שפיר טפי וי"ל דמעיקרא ודאי סבר דפליגי בלאו דואל תקח מאתו נשך ופליגי צרבי יוחנן ורבי אלעזר ומסיק דכולוהו אית להו דר' אלעזר ולא לקי אלסו דאל תקח משום דניתק לעשה הוא דהשנה אבל פליגי בלאו דלא תשימון היכא דלא גבה עדיין הרבית דת"ק סבר מד כשנכתב השטר נגמרה השומא והו כאלו גבה כבר ואין עוד תקנה לתקן הלאו דלא תשימון ור' נחמיה ורבי אלעזר וצ"ח סברי לאו דשומא מתלא תלי וקאי שאס יקרע השטר קודם שיגבה פטור והמקשה לא הצין יפה טעמו ופריך אי כגבוי דמי כו' ואי לאו כגבוי דמי אמאי חייב לרבנן ומשני לאו כגבוי דמי וטעמיהו דרבנן דסברי משעת כתיבה נגמרה השומא וא"ת והיכי ס"ד מעיקרא דפליגי באל תקח הו אמרינן לקמן (דף עה:) דערב אינו עובר אלס משום לא תשימון בלצד וי"ל דהיינו כשהערב לא קבל רבית מן הלוה אבל הכא שהערב קבל רבית מן הלוה ונתנו למלוה לכן חייב גס משום אל תקח למ"ק ואס תאמר ואמאי לא דחי דכולוהו סבירא ליה כו' אלעזר ופליגי אי חייב על לאו הניתק לעשה אי

לאו וי"ל (ד) דהכא) הלכה דפטור ועוד דריש תמורה (דף ד:) פי' דלכ"ע פטור:

אינהו בתורת פקדון אתא א"ר. דלמנר (למנן דף טז:) מי קדמו חטין באכלבאי כמו כן הייתי שומרה צבית ומוכרס ציורק:

כל שדניניהם מוציאים בתורת רבית צבית נכיייתא. מלוה מעות על הכרס ואוכל את הפירות ואינו פוסק לנכות לו מן החוב כלום בשביל אכילתו ואוכל צמורת רבית: פוסק לנכות מוציין. אס אכל

(א) ע"י מוס' פ"ו ו. ד"ה והשתאל. (ב) צ"ק דל: ק"ב. (ג) מוס' ספ"ה. (ד) שבת ג. (ה) ת"י. (ו) צ"ק דל: ט. (ז) ג"ז שס סנהדרין פה. יצמנת כו: (ח) גולת מנ: צ"ז. (ט) ג"ז שס מנחה כו. (י) ובימנות איתא דרב פפא ונחגיבה איתא דרב ונבנהדרין וצ"ק איתא כדאמר רב פנחס בשעשה. (יא) וצמנת לנ: וצ"ק. (יב) [למנן עשה]. (יג) [לפניו איתא רבא]. (יד) פי' וע"י רבית כהא לכו. (טו) צ"ל דהיי'. (טז) צ"ל דהיי'.

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי היכי דניחי בהדר ור' יוחנן: (ב) שם א"ת חייבין להחזיר אינהו הוא דאין חייבין להחזיר הא אבוהון חייב להחזיר: (ג) שם ומאי ניהו: (ד) שם כגבוי דמי הא כ"ל ואת ר' נחמק:

גולין הש"ס

גמ' א"ל רבינא לרב אשי. עיין לקמן פו ע"א מוס' ד"ה פירי ודף סד ע"ב מוס' ד"ה ולא ודף קיד ע"ב גושי' ד"ה מאי קאמר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה תנאי. כפי צ"ח כו'. נ"ב ור"פ נ"י אכל העש"א ככת כותב' (ועמ"ש רבנו יצחק ס"י קס"א פ"ק ט' ז')

מו א ב ג ד מ"י פ"ד מהל' מלוה וזה ה"ל ד סמנ לאון קנז טושי"ע י"ד ס"י קסא סע"ו: מו ד מ"י שס ה"ל ג סמנ שס:

ז ו ד מ"י שס הלכה ג וסמנ שס טושי"ע שס י"ד קס סע"א:

תורה אור השלם

1 אל תקח מאתו נשך ותרביט ויראת מאליהו וחי יחדיו עמך: ויקרא כה לו 2 אלהים לא תקלל וקשיא בעמך לא תאר: שמות כב כו

מוסף רש"י

אין חייבין להחזיר. דכתיב ואתה תהי' עמו. אבר גול והני לא גול מדק. דקניניהו בשניו רשות, וקסבר רשות יורש כרשות לוקח דמי (צ"ק דל). וכל דבר המסוים. דבר הניכר לצרכי וו היא שגול פלוני והיתמה לירשיו (שם). וזה בעושה מעשה עמך. זה לא עשה מעשה עמו ואין חייבין בכבודו (שם). ומאי ניהו מלוי רבית אע"פ שגבוי מחזירין. וכ"ש לא גבו דמקרינא שטרס (שם).